

► Technische Hygiëne Zorg

Basisadvies hygiëne en
infectiepreventie voor
publieksevenementen

► Advies hygiënisch werken

voor organisatoren evenementen

De evenementenorganisator (degene aan wie de vergunning wordt verleend) is primair verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen om de gezondheid van bezoekers, deelnemers en omstanders te waarborgen.

De organisator moet zich houden aan de eisen in de vergunning en is verantwoordelijk voor het hygiënisch werken op het evenement.

Dit houdt in dat de organisator van een evenement zich er van vergewist dat andere partijen die diensten verlenen tijdens het evenement (bijvoorbeeld horeca) ook werken volgens de richtlijn.

Of er op een evenement een groter infectierisico is dan gemiddeld, is afhankelijk van:

- het verwachte aantal bezoekers of deelnemers;
- de doelgroep van het evenement;
- de locatie van het evenement;
- het aantal en de kenmerken van de tijdelijke voorzieningen;
- de handelingen of activiteiten die tijdens het evenement worden verricht.

Er is aanvullend advies vereist als er op een evenement (ook) sprake is van de volgende zaken:

- watervoorzieningen zoals (tijdelijke) douches, sproei installaties, oppervlakte water, natuurwater;
- obstacle- mud- en survivalruns;
- evenementen met dieren;
- evenementen met seksuele/erotische handelingen.

Vrijstelling vergunningsplicht

Voor evenementen waar getatoeëerd en/of gepiercet wordt is een vrijstelling van deze vergunningplicht vereist. Hiervoor moet minimaal twee maanden vooraf een aanvraag worden ingediend.

De GGD zal controleren of het evenement aan de voorwaarden voldoet en indien nodig specifieke afspraken maken.

Meer informatie over de voorwaarden voor tatoeëren en PMU staat hier:

- **NEN-EN 17169**
- **TOELICHTING OP DE NORM**
- **DE HYGIËNERICHTLIJN VOOR PIERCEN.**

Gebruik de onderstaande button om de vrijstelling tatoeëren/piercen aan te vragen:

AANVRAGEN

Rol van de GGD Zuid-Limburg

De vergunning voor een evenement wordt door de evenementenorganisator aangevraagd bij de gemeente.

De gemeente of de GHOR kan de GGD Zuid Limburg om hygiëneadvies vragen voordat de vergunning wordt verleend. Het kan ook zijn dat de GGD namens de gemeente inspecties uitvoert voorafgaand of tijdens het evenement.

Ook kan de GGD Zuid Limburg, gevraagd en ongevraagd, hygiëneadvies geven aan de gemeente, GHOR of de organisator.

Verantwoordelijkheden

Soms heeft ook de eigenaar van het pand of van de evenementlocatie verantwoordelijkheden. De eindverantwoordelijke van het evenement moet nagaan of deze eigenaar zijn of haar verantwoordelijkheid neemt.

De hygiënenormen en -adviezen in dit advies zijn aanvullend ten opzichte van de **ARBOCATALOGUS** of regelgeving zoals het Arbobesluit, het Bouwbesluit, de Wet milieubeheer en de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Eisen uit regelgeving of vergunningen gaan altijd vóór hygiënenormen en -adviezen.

De normen uit deze hygiënerichtlijn kunnen zijn opgenomen als voorwaarden in de door de gemeente afgegeven evenementenvergunning.

Contact

Mocht u na het lezen van de maatregelen nog vragen hebben, bel gerust. We staan u graag te woord.

U kunt ons tijdens kantooruren bereiken via:

T 088 - 880 50 78 (optie 4)

Of stuur een e-mail naar:
evenementen@ggdzl.nl

Dit advies is gebaseerd op de

➤ **RIVM HYGIËNERICHTLIJN VOOR EVENEMENTEN.**

Inhoudsopgave

Bestrijding van infectieziekten	1
• Gebouwen en terreinen	3
Hygiënenormen legionellapreventie.....	3
Hygiënenormen ventileren en luchten.....	4
Hygiënenormen tijdelijke (kampeer)terreinen	5
Hygiënenormen dierplaagbeheersing	5
• Persoonlijke hygiëne	6
Hygiënenormen handhygiëne	6
Hygiënenormen handschoenen	6
Hygiënenormen (werk)kleding	7
• Schoonmaak en afvalverwerking	8
Hygiënenormen schoonmaaktechnieken.....	8
Hygiënenormen omgaan schoonmaakmaterialen	9
Hygiënenormen opslag schoonmaakmaterialen.....	9
Hygiënenormen afvalverwerking	10
• Eet- en drinkvoorzieningen	11
Hygiënenormen hygiëne eet- en drinkvoorzieningen.....	11
Hygiënenormen keuken bij geen passende hygiëncode	11
Hygiënenormen (tijdelijke) drinkwatervoorzieningen.....	12
• Toilet- en douchevoorzieningen	13
Hygiënenormen toiletvoorzieningen	13
Hygiënenormen douchevoorzieningen	14

Bestrijding van infectieziekten

Ziekteverwekkers kunnen onder meer in bloed, ontlasting en braaksel zitten en kunnen worden verspreid via:

- de handen;
- voedsel en water;
- voorwerpen en oppervlakken;
- fysiek contact;
- de lucht (via druppeltjes door hoesten, huidschilfers, stof of zeer kleine waterdruppels);
- dieren.

Soms kan een ziekteverwekker zorgen voor meerdere zieke mensen in een korte tijd, ook wel een 'uitbraak' genoemd, bijvoorbeeld een norovirus-uitbraak. Bij evenementen is het mogelijk dat infectieziekten uitbreken. De kans hierop is groter bij meerdaagse evenementen. Het kan ook zijn dat voorzieningen, zoals horeca, sanitair etc., de bron zijn van de uitbraak en blijven staan voor verschillende (eendaagse) evenementen of direct naar een ander evenement gaan. Als deze voorzieningen niet goed worden schoongemaakt, kan er een infectieziekte-uitbraak plaatsvinden op meerdere evenementen.

Als twee of meer mensen tijdens het evenement in korte tijd ziek worden met de volgende klachten neem dan altijd contact op met de GGD Zuid-Limburg:

- acute maag- en darmaandoeningen;
- geelzucht;
- huidaandoeningen; of
- andere ernstige aandoeningen van vermoedelijk infectieuze aard.

Neem ook contact op met de GGD Zuid-Limburg als meerdere bezoekers en/of medewerkers melden (bijvoorbeeld via social media) ziek te zijn geworden vlak na het evenement, met dezelfde klachten zoals acuut braken en/of diarree of huiduitslag.

Contact opnemen met GGD Zuid-Limburg kan op verschillende manieren:

- Telefonisch: binnen kantoor tijden: 088 - 880 50 70
- [Formulier](#) op de website
- E-mail: meldingen.infectieziekten@ggdzl.nl

De GGD Zuid-Limburg heeft zoveel mogelijk informatie nodig om te achterhalen wat de oorzaak van de klachten is om verdere verspreiding te voorkomen:

- Hoeveel bezoekers of medewerkers hebben dezelfde klachten?
- Wat zijn de klachten?
- Wanneer en hoe (indien bekend) werden de personen ziek?

Houd deze gegevens bij. Bepaal samen met de GGD Zuid-Limburg welke maatregelen u moet nemen. Als er inderdaad een infectieziekte is uitgebroken zal er een GGD-protocol in werking treden.

Gebouwen en terreinen

In gebouwen wordt gebruik gemaakt van bestaande voorzieningen, zoals het geval is in scholen, buurthuizen of sporthallen. Het kan dan voorkomen dat toiletten, baden en kranen een tijdje niet gebruikt zijn. Dit kan risico geven op legionella. Mensen kunnen ernstig ziek worden door het inademen van legionellabacteriën. Deze bacteriën kunnen groeien in waterinstallaties en in de lucht komen als het water wordt verneveld. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren bij douches, sierfonteinen, whirlpools en watermistssystemen (bestemd voor het verkoelen van de omgeving). U bent als vergunninghouder eindverantwoordelijk voor de legionellapreventie.

Indien er op het evenement gebruik gemaakt wordt van tijdelijke wateropslagen, douches, fonteinen, baden, sproei installaties of mistinstallaties ontvangt u een aanvullend advies. Neem bij vragen contact op via evenementen@ggdzl.nl.

Hygiënenormen legionellapreventie

- Ga na bij de eigenaar of beheerder of alle watervoorzieningen goed werken
- Ga na of de tappunten (kort) zijn doorgespoeld (om het water te verversen in de leidingen)
- Laat eventuele mankementen repareren voordat het evenement begint
- Voorkom opwarming van (tijdelijke) koud waterleidingen

U als vergunninghouder:

- Voert (of laat uitvoeren) een risicoanalyse en een beheersplan uit
- Controleert of de legionellapreventie op de juiste wijze plaatsvindt
- Ziet erop toe dat de geleverde waterinstallatie op de juiste wijze wordt gebruikt.

De leverancier of verhuurder van de waterinstallatie:

- Is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het te verhuren of te leveren product en installatie daarvan. Hij/zij kan echter niet verantwoordelijk worden gehouden voor het (verkeerd) gebruik van de waterinstallatie en is ook niet verantwoordelijk voor de kwaliteit van het water dat door de waterinstallatie stroomt.
- Dient minimaal een schematische beschrijving of tekening te realiseren van de geïnstalleerde waterinstallatie zodat een risicoanalyse kan worden opgesteld. Bij voorkeur is de leverancier of installateur betrokken bij het opstellen van de risicoanalyse en het beheersplan.

Waterpleinen en wadi's worden gebruikt om afstromend regenwater tijdelijk te bergen. In dit water kunnen ziekteverwekkers aanwezig zijn. Op deze plekken kunnen ook bankjes en speeltoestellen staan. Hoewel het is af te raden kunnen bezoekers besluiten in deze wadi's te verblijven of kinderen kunnen spelen op een ondergelopen waterplein of in een wadi. Voor meer informatie over risico's en maatregelen is waterkwaliteitscheck.nl te gebruiken.

Als er voor een evenement gebruik wordt gemaakt van een veld waar normaal gesproken vee graast, bijvoorbeeld bij een concert of een kampeerterrein, kunnen er risico's zijn op besmetting via uitwerpselen. Daarnaast kan het zijn dat er (huis)dieren worden toegestaan op het (kampeer)terrein. Zorg dat de eigenaars van huisdieren duidelijke informatie krijgen.

Hygiënenormen ventileren en luchten

- Zorg voor voldoende ventilatie voor het aantal mensen dat in de ruimte verblijft en voor de activiteiten die in de ruimte plaatsvinden.
- Controleer bij het veranderen van de functie van een ruimte of de ventilatievoorziening nog voldoende is voor het maximaal aantal personen dat in de ruimte kan verblijven.
- Zorg voor goed werkende ventilatievoorzieningen, zodat er altijd voldoende wordt geventileerd. Blokkeer geen ventilatieroosters of -ventielen. Gebruik de mechanische ventilatievoorziening volgens de instructie van de fabrikant.
- Zorg voor een zichtbare instructie hoe voldoende moet worden geventileerd als de ventilatie door de gebruiker van de ruimte zelf moet worden geregeld.
- Maak roosters en ventielen schoon bij zichtbaar vuil. Onderhoud de mechanische ventilatievoorziening, inclusief filters, volgens de instructie van de fabrikant of verhuurder en vermeld de schoonmaakfrequentie in een schoonmaakschema.

Bovenstaande hygiënenormen zijn aanvullend op de geldende eisen uit het Bbl en eventueel aanwezige ventilatievoorschriften uit de Arbocatalogus of sectorspecifieke ventilatierichtlijnen.

Door te ventileren en te luchten kunnen ziekteverwekkers die zweven in de binnenlucht worden verminderd. Ook zorgt ventileren en luchten voor het afvoeren van vocht waardoor schimmelgroei kan worden beperkt. Luchten is ook nodig als de lucht niet fris ruikt.

Ventileren is het verversen van de binnenlucht met buitenlucht. Dit kan op verschillende manieren praktisch worden uitgevoerd, zoals door 'natuurlijke ventilatie' (ventilatieroosters openhouden en/of ramen op een kier zetten; afhankelijk van de voorzieningen) of door 'mechanische ventilatie' (een systeem in het gebouw zorgt voor de luchtverversing en de hoeveelheid ventilatie is meestal in te stellen).

Luchten is in een gebouw ramen, luiken of deuren zo tegen elkaar open zetten dat er een flinke luchtstroming of -circulatie door de ruimte ontstaat. Soms kan het daarbij nodig zijn om naast de ramen, luiken of deuren in de gevel of het dak ook de binnendeuren tussen afzonderlijke ruimten open te zetten.

Onder voldoende ventileren wordt verstaan dat de luchtverversing *minimaal* de waarde behaalt die is opgenomen in het Bbl (zie [aansturingsartikel 4.121](#)) of genoemd wordt in aanvullende richtlijnen/Arbovoorschriften, en dat deze ventilatievoorziening ook correct wordt gebruikt (maximaal gebruik ventilatiecapaciteit bij volledige bezetting). Maak een instructie hoe de ventilatievoorziening te gebruiken indien de ruimte gehuurd wordt of in bruikleen is en de natuurlijke ventilatie of mechanische ventilatiesystemen door de gebruiker van de ruimte zelf moeten worden aangezet.

Hygiënenormen tijdelijke (kampeer)terreinen

- Wordt er gebruik gemaakt van een grasveld waar gewoonlijk vee graast? Breng het vee dan minstens twee weken voordat het evenement plaatsvindt ergens anders onder om de kans op besmetting via dierlijke uitwerpselen te verkleinen. Rijd ook geen mest uit in deze periode.
- Controleer het veld waar gewoonlijk vee graast voorafgaand aan het evenement en verwijder nog eventueel aanwezige uitwerpselen en ander vuil.
- Zijn huisdieren op het kampeerterrein toegestaan? Zorg dan dat er geen dierlijke uitwerpselen op het terrein terecht komen. Vermeld dat deze dieren:
 - altijd aan de lijn moeten;
 - niet op het kampeerterrein uitgelaten mogen worden;
 - eventuele uitwerpselen direct dienen te worden opgeruimd.

Ratten, muizen, insecten, duiven en kakkerlakken zijn voorbeelden van dieren die niet alleen overlast en schade geven, maar ook infectieziekten kunnen overdragen. De te nemen maatregelen zijn onder te verdelen in:

- technisch-bouwkundige maatregelen voor bestaande bouw zoals een toiletgebouw, bijvoorbeeld: horren plaatsen, kieren en gaten dichten, verwijderen van wild struikgewas (waar dieren in kunnen schuilen) rondom het gebouw;
- hygiënische maatregelen, bijvoorbeeld: goed schoonmaken, eten bewaren in afsluitbare bakken of potten;
- bedrijfsmatige maatregelen, bijvoorbeeld: het controleren van binnenkomende producten op (sporen van) plaagdieren.

Hygiënenormen dierplaagbeheersing

- Voorkom of beperk plekken waar plaagdieren kunnen binnenkomen, schuilen of nestelen door het nemen van technisch-bouwkundige, hygiënische en bedrijfsmatige maatregelen.
- Voorkom of beperk de aanwezigheid van water en voedsel(resten) door het nemen van technisch-bouwkundige, hygiënische en bedrijfsmatige maatregelen.
- Schakel bij overlast een deskundige dierplaagbeheerser in. Gebruik zelf geen bestrijdingsmiddelen.
- Geef voorlichting over het risico van teken aan iedereen aanwezig op het evenement, indien dit relevant is voor het type evenement. Bijvoorbeeld als dit plaatsvindt in bos, park, hei, weiland of duinen.
- Vermijdt direct fysiek contact met vleermuizen. Neem bij een beet direct contact op met een huisarts of de GGD. Reinig de beetwond of aanraak plek met stromend lauw water en zeep gedurende 15 minuten. Desinfecteer daarna met 70% alcohol waar een RVG-nummer op staat.

➤ Persoonlijke hygiëne

Medewerkers, bezoekers of deelnemers hebben veel contact met elkaar. Hierbij kunnen ziekteverwekkers zich gemakkelijk verspreiden via de handen, kleding en gedeelde materialen. Een goede persoonlijke hygiëne verkleint het infectierisico. U als organisator bent verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van de juiste voorzieningen en voorlichting aan bezoekers/deelnemers en daarbij te voldoen aan de geldende hygiënenormen.

Hygiënenormen handhygiëne

Was altijd uw handen met stromend water en vloeibare zeep:

- als ze zichtbaar vuil zijn en/of plakkerig aanvoelen;
- na een toiletbezoek;
- na niezen en/of snuiten van de neus;
- voor en na het bereiden en uitdelen van eten;
- na (hand)contact met dieren;
- na schoonmaakwerkzaamheden;
- na contact met lichaamsvocht (zoals sperma, speeksel, braaksel, urine, ontlasting, wondvocht of bloed);
- na het uittrekken van handschoenen.

Gebruik géén hand desinfecterend middel. Voor goede handhygiëne is het voldoende als u alleen wast.

Het dragen van handschoenen is vereist in situaties met een verhoogde kans op contact met ziekteverwekkers. Bijvoorbeeld bij het schoonmaken van voorwerpen/oppervlakken waar bloed, braaksel, sperma of ontlasting op zit.

Hygiënenormen handschoenen

- Draag handschoenen wanneer de handen in aanraking kunnen komen met bloed, braaksel, sperma en/of ontlasting.
- Trek handschoenen direct na gebruik uit en gooi ze weg. Was de handen direct na het uittrekken van de handschoenen.
- Gebruik alleen handschoenen die voldoen aan de norm:

EN 374 en CE-markering

Ziekteverwekkers kunnen zich ook verspreiden via kleding. Bijvoorbeeld bij het schoonmaken van een ruimte die vervuild is met ontlasting of braaksel, of bij het bereiden van voedsel.

Hygiënenormen (werk)kleding

- Trek schone kleding aan als de kleding zichtbaar vervuild is.
- Was de kleding volgens de voorschriften:
 - Verzamel en verplaats vuile was in een wasmand of zak;
 - Was met een volledig wasprogramma;
 - Houd schone was gescheiden van vuile was;
- Tip: draag extra beschermende kleding (bijvoorbeeld een (wegwerp)schoort) bij 'vuile' werkzaamheden als deze afgewisseld worden met 'schone' werkzaamheden. Bijvoorbeeld bij het wegbrengen van vuilnis en het daarna bereiden van voedsel.

➤ Schoonmaak en afvalverwerking

Het goed schoonhouden van handcontactpunten, keukens en sanitaire voorzieningen is belangrijk om verspreiding van ziekteverwekkers op een evenement te voorkomen. Schoonmaken is het verwijderen van stof en vuil, bijvoorbeeld door te vegen of te dweilen. Zo worden er ook ziekteverwekkers verwijderd en vermindert de kans op ziekte. Desinfecteren is het inactiveren van ziekteverwekkers en wordt op indicatie toegepast nadat er eerst is schoongemaakt.

In de meeste situaties is schoonmaken voldoende en is desinfecteren niet nodig. Door te desinfecteren met een desinfectiemiddel worden zoveel mogelijk ziekteverwekkers die zijn achtergebleven na het schoonmaken geïnactiveerd. Desinfectie is alleen nodig bij een oppervlak of voorwerp dat vaak wordt aangeraakt en waarop bloed of een lichaamsvloeistof met bloedbijnenging zat. Bestaat hier risico op tijdens het evenement? Neem dan contact op voor aanvullend advies via evenementen@ggdz.nl.

Alle ruimtes waar medewerkers, vrijwilligers en bezoekers komen, zoals een bar, eetruimtes, toiletten en (buiten)speel-, ontvangst- en gebruikruimtes, moeten goed schoon te maken zijn.

Hygiënenormen schoonmaaktechnieken

- Geef iedereen die schoonmaakt instructies over:
 - de manier van schoonmaken;
 - de middelen die ze hiervoor moeten gebruiken;
 - het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.
- Maak eerst 'droog' schoon (afstoffen, stofzuigen of vegen) en daarna 'nat' (vochtig doekje, stomen, dweilen).
- Maak schoon van 'schoon' naar 'vuil' en van 'hoog' naar 'laag'.
- Vergeet tijdens het schoonmaken niet plekken en voorwerpen mee te nemen die mensen veel aanraken (handcontactpunten). Denk aan kranen, lichtschakelaars, deurklinken, doorspoelknoppen, etc.
- Werk volgens een [schoonmaakschema](#).
- Maak alleen schoon met middelen die ook daadwerkelijk als schoonmaakmiddel worden verkocht, zoals een allesreiniger. Gebruik de middelen volgens de instructies.
- Meng een schoonmaakmiddel nooit met andere (schoonmaak)middelen. Menging vermindert de werkzaamheid en geeft een slechter resultaat. Bij mengen met chloorhoudende middelen kunnen giftige gassen ontstaan.
- Draag geschikte handschoenen bij het schoonmaken van voorwerpen of oppervlakken waar lichaamsvloeistoffen op (kunnen) zitten. Gooi de handschoenen direct na het schoonmaken weg en was de handen op de juiste wijze.

De schoonmaakmaterialen moeten goed worden schoongemaakt, gedroogd en opgeruimd. Zo wordt voorkomen dat ziekteverwekkers vermeerderen en worden verspreid.

Hygiënenormen omgaan schoonmaakmaterialen

- Gebruik bij elke schoonmaakbeurt schone materialen.
- Was schoonmaakmaterialen zoals moppen en (microvezel)doeken na gebruik op minimaal 60 °C. Laat de gewassen materialen daarna drogen aan de lucht of in een wasdroger; of gebruik wegwerpmaterialen en gooi deze direct na gebruik weg.
- Maak schoonmaakmaterialen die niet in de wasmachine kunnen en niet direct na gebruik weggegooid worden, zoals emmers en trekkers, na gebruik schoon. Spoel ze af met water. Daarna afdrogen of laten drogen door de materialen omgedraaid op een schone ondergrond te leggen (emmers) of op te hangen (trekkers).
- Gebruik bij elke schoonmaakbeurt nieuw sopwater. Vervang het sop bij zichtbaar vuil. Gooi het sopwater direct weg na het schoonmaken.
- Laat natte schoonmaakmaterialen na gebruik nooit in emmers achter.
- Gebruik alleen stofzuigers met stoffilters en vervang deze filters zo vaak als de fabrikant voorschrijft.
- Berg schoonmaakmaterialen en -middelen op in een aparte opslagruimte waar het niet in contact kan komen met levensmiddelen.
- Gebruik en was microvezeldoekjes volgens de instructie op de verpakking of zoals vermeld op de website van de fabrikant.

Zorg voor een aparte opslagruimte waar het schoonmaakmateriaal opgeborgen kan worden. Zo zijn vuile schoonmaakmaterialen en gevaarlijke stoffen niet bereikbaar voor bezoekers en gescheiden van voedingsmiddelen. Zorg voor een uitstortgootsteen, putje of wasbak die alleen voor het wegspoelen van vuil water wordt gebruikt en niet voor andere activiteiten.

Hygiënenormen opslag schoonmaakmaterialen

- Berg schoonmaakmiddelen en -materialen op in een daarvoor bestemde, aparte opslagruimte.
- Hang bezems, vloer- en raamtrenners en vergelijkbare schoonmaakmaterialen zodanig op dat ze de grond niet raken. Op deze manier drogen ze beter.
- Een uitstortgootsteen, putje of wasbak is aanwezig waar vuil water in wordt weggegooid en materialen gemakkelijk kunnen worden schoongemaakt.
- Bewaar gevaarlijke stoffen (zoals schoonmaakmiddelen) gescheiden van voedingsmiddelen.
- Sla gevaarlijke schoonmaakmiddelen, zoals ammoniak, op volgens de instructies op de verpakking of volgens de instructies van de leverancier. Zorg dat onbevoegden er niet bij kunnen.

Afval kan een bron van ziektekiemen zijn. Bovendien trekt afval dierplagen aan. Daarom moet de opslag en afvoer van afval aan bepaalde eisen voldoen. Voorbeelden van afval zijn: etensresten, oud papier en verpakkingsmaterialen van voedingsmiddelen.

Hygiënenormen afvalverwerking

- Leeg afvalbakken als ze bijna vol zijn en minstens één keer per dag en zorg voor een schone afvalbak. Spreek voor het legen van professionele damesverbandcontainers met de leverancier een geschikte termijn af.
- Sluit zakken goed en gooi ze direct in afsluitbare afvalcontainers. Plaats geen afval naast afvalcontainers. Zorg ervoor dat bezoekers niet bij de afvalcontainers kunnen komen.
- Verzamel etensresten direct na het gebruik van maaltijden in afsluitbare afvalbakken.
- Verzamel glas en ander gevaarlijk afval, zoals scherpe mesjes, apart.
- Houd de opslagplaats schoon, zodat er geen ratten of andere plaagdieren op af komen. Zorg dat het afval wordt opgehaald voordat de (laatste) container overvol is.
- Verzamel dierlijke afvalstoffen, zoals mest, gescheiden van het overige afval en zorg dat bezoekers hier niet mee in aanraking komen.

Eet- en drinkvoorzieningen

Op veel publieksevenementen zijn tijdelijke eetgelegenheden aanwezig. U bent vanuit het Warenwetbesluit wettelijk verplicht maatregelen te nemen die de kans verkleinen dat medewerkers en bezoekers ziek worden van bedorven eten en drinken.

Voedselveiligheidsmaatregelen zijn gebaseerd op drie basisprincipes:

- beheersing van de temperatuur;
- netheid;
- controle van de houdbaarheid.

De NVWA (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit) is de toezichthouder en handhaver voor de voedselveiligheid op evenementen. Voor meer informatie zie:

- [Regels voor \(particuliere\) verkopers van levensmiddelen op markten en evenementen](#)
- [Checklist Veilig omgaan met eten op markten en evenementen](#)

Hygiënenormen hygiëne eet- en drinkvoorzieningen

- Bepaal welke Hygiëncode(s) er op uw locatie geldt:
[Hygiëncodes per sector](#).
- Zorg dat iedereen die betrokken is bij voedselprocessen volgens de geldende Hygiëncode werkt. Ook als er meerdere (ingehuurde) cateraars op het evenement zijn, bijvoorbeeld bij foodtrucks, is het de verantwoordelijkheid van de organisator van het evenement om zich ervan te vergewissen dat deze cateraars werken volgens de hygiëncode.
- Volg de vijf stappen van het Voedingscentrum als u niet onder de wettelijke verplichtingen valt: [Veilig eten voedselinfectie voorkomen](#), bijvoorbeeld als het eten voor eigen gebruik is of wanneer er voor grote groepen vrijwilligers wordt gekookt.

Als er een keuken aanwezig is, volg dan de normen en adviezen zoals opgenomen in de [hygiëncode](#). Volg onderstaande normen als er voor de situatie geen passende hygiëncode is.

Hygiënenormen keuken bij geen passende hygiëncode

- De vloer is goed schoon te maken, splintervrij en stroef.
- Het aanrechtblad en de wand boven het aanrechtblad is glad tot een hoogte waar water en etenswaren tegenaan spatten. Zo zijn het blad en de wand gemakkelijk schoon te maken.
- De keuken of het keukenblok is gescheiden van sanitaire voorzieningen.
- Er is een wastafel met stromend water, een zeepdispenser, afvallemmer en papieren wegwerphanddoekjes.

Sommige terreinen hebben bestaande voorzieningen, maar het kan ook voorkomen dat u tijdelijke drinkwatervoorzieningen moet plaatsen die na het evenement weer verwijderd worden. Let bij zowel bestaande als bij tijdelijke drinkwatervoorzieningen op de volgende regels.

Hygiënenormen (tijdelijke) drinkwatervoorzieningen

- Zorg dat het drinkwater in de waterinstallaties van drinkwaterkwaliteit is.
- Zorg dat de waterinstallatie voldoet aan de algemene voorschriften voor drinkwaterinstallaties van het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN norm 1006), en aan de aansluitvoorwaarden van het waterleidingbedrijf. Houd er rekening mee dat er een apart waterwerkblad is voor tijdelijke drinkwaterinstallaties waaraan u moet voldoen. Afwijkingen zijn alleen toegestaan op basis van een risicoanalyse en in overleg met het waterleidingbedrijf.
- Zorg op de volgende evenementen voor voldoende gratis drinkwater, bijvoorbeeld door tappunten te plaatsen of flesjes drinkwater te verstrekken:
 - dance-events;
 - evenementen waar deelnemers hoge inspanningen leveren (sportevenement);
 - evenementen waar sprake is van hoge temperatuur (>25 °C).

➤ Toilet- en douchevoorzieningen

Op elk evenement moeten voldoende toiletten en handenwasgelegenheden aanwezig zijn. Iedereen die van het toilet of van een plasgelegenheid (bijvoorbeeld urinoir, plaskruis, plasgoot) gebruikmaakt, moet de handen kunnen wassen. De handenwasgelegenheden moeten direct naast de toiletten geplaatst zijn. In het geval van losse plasgelegenheden zoals plaskruizen moet een handenwasgelegenheid in de nabijheid aanwezig zijn.

Daarnaast moet de toiletruimte goed schoon te maken zijn. Als er bezoekers zijn met een camper of caravan met een eigen chemisch toilet, dan moeten er voorzieningen zijn voor het legen van deze toiletten.

Rekenmodus sanitair evenementen is een hulpmiddel waarmee kan worden berekend hoeveel toiletten en handenwasgelegenheden er nodig zijn voor het aantal bezoekers. Vanuit hygiënisch oogpunt moeten er in ieder geval genoeg toiletten zijn om tussendoor te kunnen schoonmaken. Bij voorkeur zijn er aparte toiletten en handenwasgelegenheden voor de medewerkers en vrijwilligers.

Hygiënenormen toiletvoorzieningen

- Richtlijn is voldoende toiletvoorziening op een maximale loopafstand van ca. 150 meter.
- Zorg voor één of meerdere mindervalide toiletten inclusief faciliteiten.
- Plaats geen of minder urinoirs als u veel kinderen op het evenement verwacht.
- Plaats direct naast de toiletten wastafels met stromend water, een zeepdispenser en wegwerphanddoekjes.
- Plaats een sticker met 'GEEN DRINKWATER' (of pictogram) bij de wastafels die niet zijn aangesloten op het drinkwatersysteem.
- Plaats een afvalbak in of direct naast de toiletruimten.
- Zorg voor voldoende verlichting in de toiletruimten.
- Voer het afvalwater van toiletten, wasbakken en andere huishoudelijke activiteiten af via de bestaande riolering of vang dit op in speciaal daarvoor bestemde opslagtanks (die door een gespecialiseerd bedrijf leeggemaakt moeten worden). Het is verboden om zonder vergunning afvalwater te lozen.

Als deelnemers ook overnachten (of intensief sporten) op uw evenement is de mogelijkheid om te kunnen douchen of baden noodzakelijk.

Factoren die van belang zijn voor de berekening van het benodigde aantal douches en wastafels zijn:

- het aantal overnachtende personen
- de samenstelling van het publiek
- de aard van het evenement
- de douchetijden, bijvoorbeeld 24 uur per dag open of korte openingstijden (bijvoorbeeld 09.00 – 12.00 uur of direct na een sportwedstrijd).

Vanwege het risico op legionella ontvangt u bij tijdelijk aangelegde douchevoorzieningen een aanvullend advies. Neem bij vragen contact op via evenementen@ggz.nl

Hygiënenormen douchevoorzieningen

- Alle materialen in de wasgelegenheden zijn bestand tegen water en waterdamp, en zijn vrij van schimmel.
- Alle materialen zijn gemakkelijk schoon te maken.
- De ruimtes worden goed geventileerd
- Zorg voor haken of schone planken om schone handdoeken en wasgoed op te hangen of te leggen.
- Zorg voor wasgelegenheden als deelnemers overnachten of in aanraking komen met modder en/of oppervlaktewater.

Basisadvies hygiëne en infectiepreventie
voor publieksevenementen

Technische Hygiëne Zorg
GGD Zuid-Limburg